

Regeringens proposition

1984/85: 65

om vidgad medelsram för allmänna pensionsfondens fjärde fondstyrelse;

beslutad den 18 oktober 1984.

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att det belopp som högst får överföras till AP-fondens fjärde fondstyrelses förvaltning ökas med 500 milj. kr. till 2 350 milj. kr.

Ändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 1985.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden**

Härigenom föreskrivs att 26 § lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

26 §

Riksförsäkringsverket skall till fjärde fondstyrelsens förvaltning överföra de medel, som styrelsen rekvirerar hos verket. Medlen avräknas på de medel som belöper på första, andra och tredje fondstyrelserna i förhållande till kapitalbehållningarna enligt dessa styrelsers balansräkningar avseende ställningen vid utgången av närmast föregående år.

Till fondstyrelsens förvaltning skall också, med den begränsning som följer av 28 §, hänföras avkastningen av de medel som styrelsen förvaltar.

De medel som överförs till fondstyrelsens förvaltning får uppgå till högst 1 850 miljoner kronor.

De medel som överförs till fondstyrelsens förvaltning får uppgå till högst 2 350 miljoner kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-10-18

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om vidgad medelsram för allmänna pensionsfondens fjärde fondstyrelse

1 Inledning

Allmänna pensionsfonden (AP-fonden) bildades i samband med att lagstiftningen om en allmän tilläggspension genomfördes år 1959. AP-fonden har till uppgift att förvalta de avgifter som erläggs för att finansiera tilläggspensioneringen. Förvaltningen av fonden uppdrogs från början åt tre fondstyrelser. Den kapitalförvaltande verksamhet som första–tredje fondstyrelserna utövar kan avse endast placering i obligationer och vissa andra fordringsbevis.

Genom beslut av riksdagen år 1973 utsträcktes verksamheten i AP-fonden till att avse placering även i aktier och vissa slag av skuldebrev (prop. 1973: 97, NU 58, rskr 237, SFS 1973: 503). För att handha den delen av verksamheten inrättades fjärde fondstyrelsen. Denna får inom en viss ram placera medel som annars skulle ha tillförts första–tredje fondstyrelserna. Rambeloppet, som från början var 500 milj. kr., höjdes år 1976 till 1 000 milj. kr., år 1978 till 1 250 milj. kr. och år 1981 till 1 850 milj. kr. (om den senaste höjningen, se prop. 1980/81: 81, NU 36, rskr 176, SFS 1981: 182).

Enligt riksdagsbeslut år 1983 inrättades fr. o. m. år 1984 fem nya fondstyrelser, benämnda löntagarfondstyrelser, i allmänna pensionsfonden. Dessa skall i första hand placera fondmedel på aktiemarknaden.

Fjärde fondstyrelsen har i en skrivelse till regeringen den 14 juni 1984 anhållit om att ytterligare medel skall överföras till fjärde fondstyrelsen. Skrivelsen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Efter remiss har yttranden över fondstyrelsens skrivelse avgetts av fullmäktige i Sveriges riksbank och första–tredje fondstyrelserna. En sam-

manfattning av yttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som bilaga 2.

2 Föredragandens överväganden

Mitt förslag: Det belopp som högst får överföras till fjärde fondstyrelsens förvaltning ökas med 500 milj. kr. till 2 350 milj. kr.

Fjärde fondstyrelsens framställning: I fondstyrelsens skrivelse anges medelsbehovet till 165–180 milj. kr. per år för de närmaste åren. Om fondstyrelsens förslag ses över en treårsperiod ligger det inom ramen för mitt förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker fondstyrelsens framställning. Första–tredje fondstyrelserna anger att den nya beloppsgränsen lämpligen bör bestämmas så att fjärde fondstyrelsens förutsedda medelsbehov för de närmaste 3–5 åren täcks.

Skälen för mitt förslag: Rambeloppet för fjärde fondstyrelsens placeringar var från början 500 milj. kr. Det höjdes senast år 1981 och är f. n. 1 850 milj. kr. Marknadsvärdet på fondens värdepappersportfölj var vid halvårsskiftet 1984 drygt 6 000 milj. kr. – varav 5 900 milj. kr. i börsregistrerade värdepapper – vilket gör fonden till den näst största placeraren i landet. Fondens värdepappersinnehav motsvarar cirka 2,6 % av det samlade börsvärdet.

Fjärde fondstyrelsen har nu anhållit om ytterligare medel för sin verksamhet. Behovet har angetts till 165–180 milj. kr. per år de närmaste åren under följande förutsättningar.

- Fonden behåller sin nuvarande andel av aktiemarknaden; på sikt sker inga nettoinvesteringar i andrahandsmarknaden.
- Fonden fortsätter sin satsning på icke börsnoterade företag.
- Utrymme skapas för kapitaltillskott till kooperativa företag.

Enligt min mening bör fjärde fondstyrelsen tilldelas medel för att kunna delta i nyemissioner i börsföretag och i nyintroduktioner. År 1980 inledde fjärde fondstyrelsen en satsning på icke börsnoterade företag. Fondstyrelsens engagemang i sådana företag uppgick vid senaste halvårsskiftet till 141 milj. kr. Satsningen på företag av denna kategori bör få fortsätta. När det slutligen gäller kooperativa företag så fick fjärde fondstyrelsen genom en ändring i lagen med reglemente för allmänna pensionsfonden (SFS 1984:191) tidigare i år möjlighet att placera riskkapital i svenska ekonomiska föreningar. Bestämmelsen tillkom för att bereda Kooperationen samma möjligheter som näringslivet i övrigt att utnyttja de statliga insatserna på

kapitalförsörjningens område. Fjärde fondstyrelsen har ännu inte bidragit med något riskkapital till kooperativa föreningar men det finns anledning att räkna med att sådan placeringsverksamhet kan komma igång under år 1985.

Av vad jag nu anfört framgår att jag vid bedömandet av fjärde fondstyrelsens medelsbehov i stort godtar de förutsättningar för den framtida placeringsinriktningen som fondstyrelsen själv har angett. För att fjärde fondstyrelsen skall kunna verka i enlighet därmed måste styrelsen tillföras ytterligare medel. Enligt min mening bör detta belopp lämpligen bestämmas till 500 milj. kr. Jag förutsätter att fondens medelsbehov åtminstone för åren 1985–1987 därmed är tillgodosett. Vidare utgår jag ifrån att medlen rekvideras successivt under den angivna treårsperioden.

På grund av vad jag nu har anfört förordar jag att den i 26 § tredje stycket lagen med reglemente för allmänna pensionsfonden angivna ramen för överföring av medel till fjärde fondstyrelsen höjs från 1 850 milj. kr. till 2 350 milj. kr.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta ett inom finansdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag föredraganden lagt fram.

Allmänna Pensionsfonden

Fjärde fondstyrelsen

Till Regeringen (Finansdepartementet)

Sedan tillkomsten av fjärde AP-fonden har riksdagen vid ett antal tillfällen fattat beslut om det belopp som högst får överföras från AP-fondens första–tredje delfonder till fjärde fondstyrelsens förvaltning. Dessa beslut samt fjärde fondstyrelsens ianspråktagande av beloppen (fondens grundkapital) framgår av följande sammanställning (mkr.):

År	Riksdagens beslut		Ianspråktaget belopp	
	tillskott	rambelopp	per år	kumulativt
1973	500	500	—	—
1974	—	500	300	300
1975	—	500	200	500
1976	500	1 000	300	800
1977	—	1 000	200	1 000
1978	250	1 250	250	1 250
1979	—	1 250	—	1 250
1980	—	1 250	—	1 250
1981	600	1 850	150	1 400
1982	—	1 850	150	1 550
1983	—	1 850	150	1 700

Fjärde fondstyrelsen har alltså t. o. m. 1983 tagit i anspråk sammanlagt 1 700 mkr. av rambeloppet på 1 850 mkr. Fondkapitalet (grundkapitalet + ackumulerade överskott) uppgick vid slutet av 1983 till 3 076 mkr. resp. — om värdepappersportföljen tas upp till marknadsvärden — 6 396 mkr. Fondstyrelsen avser att under 1984 lyfta återstående 150 mkr. inom det nu gällande rambeloppet. Därmed aktualiseras frågan om medelstillskott till fjärde AP-fonden fr. o. m. 1985.

Fondens medelsbehov bestäms huvudsakligen av två faktorer, dels den årliga nettoplaceringsvolymen, dels fondens förmåga att själv generera placeringsresurser¹. Den senare faktorn bestäms i sin tur å ena sidan av direktavkastningen (utdelningar + ränteintäkter — förvaltningskostnader) på fondens placeringar och å andra sidan av reglementets krav på årliga återföringar till första–tredje delfonderna, fr. o. m. verksamhetsåret 1984 3 % på realvärdet av tillskotten av grundkapital. År 1983 utgjorde direktavkastningen 144 mkr. Återföringen till första–tredje AP-fonderna var samma år (baserad på 1982 års resultat och med tillämpning av då gällande regler) 98 mkr. Fondens nettoplaceringskapacitet utan ökning av grundkapitalet var alltså 1983 ca 45 mkr.

¹ Det förutsättes att likvida medel bibehålles på en nivå som ger fondstyrelsen önskvärd handlingsfrihet i sin verksamhet, vilken f. n. innebär 300–400 mkr.

Fondstyrelsen har gjort en bedömning av inriktningen av fondens verksamhet under de närmaste åren. Förutsättningarna för placeringsverksamheten har därvid formulerats på följande sätt:

- a. Fonden skall bibehålla sin nuvarande andel av aktiemarknaden. Detta innebär att fonden deltar med sin "marknadsandel" i nyemissioner i börsnoterade företag och i nyintroduktioner men sett över en längre tidsperiod inte nettoinvesterar i andrahandsmarknaden.
- b. Fonden fortsätter sina år 1980 inledda satsningar på icke börsnoterade företag enligt de riktlinjer som fastställts av fondstyrelsen.
- c. Utrymme skapas för riskkapitaltillskott på uppskattningsvis 50 mkr. per år till kooperativa företag.

Med dessa förutsättningar och med rimliga antaganden i fråga om emissionsvolym, utdelningstillväxt, ränteutveckling, inflationstakt etc. har behovet av medelstillskott brutto till fjärde AP-fonden beräknats till 165–180 mkr. per år de närmaste åren. (Återföringarna till första–tredje AP-fonderna har samtidigt beräknats till 110–125 mkr. per år.)

Fondstyrelsen anholder att regeringen ville föreslå riksdagen att besluta om ytterligare överföring av medel till fjärde AP-fonden från första–tredje AP-fonderna med utgångspunkt från ovannämnda beräkningar. Det är önskvärt att beloppsgränsen fastställs på sådant sätt att den möjliggör en planering av fondstyrelsens verksamhet på längre sikt än ett år i taget.

Ingemar Mundebo

Sten Wikander

Sammanställning av remissyttranden

Efter remiss har yttranden över fjärde AP-fondstyrelsens framställning avgetts av fullmäktige i Sveriges riksbank och första—tredje AP-fondstyrelserna.

Fullmäktige i Sveriges riksbank lämnar fjärde fondstyrelsens framställning utan erinran.

Första—tredje fondstyrelserna anför bl. a.:

Första—tredje fondstyrelserna har vid tidigare remisstillfällen tillstyrkt en successiv utökning av fjärde fondens kapital. Denna verksamhetsgren har bidragit till att bredda AP-fondens placeringsinriktning till näringslivet och har hittills motsvarat fondens krav på god avkastning. Fondstyrelserna ser därför inget hinder att, inom ramen för en fortsatt tillväxt för AP-fonden, kanalisera vissa ytterligare medel till näringslivet i form av riskvilligt ägarkapital via fjärde fondstyrelsens förvaltning. Den föreslagna ökningen innebär inte heller någon förändring av fjärde AP-fondens ställning som kapitalplacerande institution. Liksom hittills varit fallet bör en utökad medelsram för fjärde fonden tas i anspråk genom successiva årliga kapitaltillskott.

Första—tredje fondstyrelserna tillstyrker således hemställan om ytterligare medelstilldelning till fjärde fondstyrelsen i storleksordningen 165—180 mkr. per år. Den nya beloppsgränsen bör lämpligen täcka fondstyrelsens förutsedda medelsbehov för de närmaste 3—5 åren.